

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Petra Vicencová

Nabídka volnočasových aktivit v Základní škole Nový Malín

Olomouc 2014

vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.

Ani nejlepší sokol ničeho neuloví, když se mu nedovolí vzlétnout.
(Japonské přísloví)

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 24. 3. 2014

Petra Vicencová

Poděkování

Děkuji Mgr. Pavle Vyhnákové, Ph.D. za odborné vedení, vstřícný přístup, cenné informace a čas, který mi poskytla při vedení bakalářské práce.

Děkuji pedagogickým pracovníkům a kolegům ZŠ Nový Malín za spolupráci při realizaci průzkumného šetření.

Děkuji mé rodině a blízkým za pochopení a podporu při studiu na UP Olomouc.

OBSAH

Úvod	7
1 Specifika dítěte školního věku	9
1.1 Mladší školní věk.....	9
1.2 Starší školní věk.....	10
2 Výchova	11
2.1 Pojem výchova a cíle výchovy	11
2.2 Složky výchovy.....	12
3 Volný čas	14
3.1 Charakteristika volného času.....	14
3.2 Funkce volného času.....	15
3.3 Faktory ovlivňující trávení volného času.....	16
4 Výchova mimo vyučování	19
4.1 Specifika výchovy mimo vyučování.....	19
4.2 Funkce výchovy mimo vyučování.....	20
4.3 Obsah výchovy mimo vyučování.....	20
5 Zájmová činnost	22
5.1 Pojem zájem, zájmová činnost, zájmové vzdělávání.....	22
5.2 Kategorizace zájmů.....	23
5.3 Metodika vedení zájmové činnosti.....	25
6 Volnočasové aktivity na ZŠ Nový Malín	27
6.1 Charakteristika školy.....	27
6.2 Týdenní nabídka volnočasových aktivit školy	28
7 Průzkumné šetření	31
7.1 Cíle průzkumného šetření.....	31
7.2 Metoda průzkumného šetření.....	32
7.3 Charakteristika respondentů	32

7.4 Výsledky průzkumného šetření.....	33
7.5 Využití výsledků v praxi.....	44
Závěr.....	45
Použitá literatura.....	47
Seznam příloh.....	49

ÚVOD

V dnešní době je velmi důležité zaměřit se na to, jak tráví děti a mládež svůj volný čas, zda je volný čas dětí plnohodnotně využíván, jakým způsobem se děti při svých zájmech rozvíjí, a také zda jim přináší volnočasové aktivity radost.

Většina rodičů, učitelů a vychovatelů se snaží, aby jejich děti a svěřenci účelně využívali svůj volný čas. Děti v dnešní době mají velkou možnost trávit svůj volný čas dle svých zájmů. První zkušenosti a vzory získávají děti ve své rodině a často záleží na rodičích, kam a jak své dítě vedou. Například pokud jsou rodiče sportovně zaměřeni, často i dítě rádo sportuje. Dalšími činiteli, kteří ovlivňují způsob trávení volného času, jsou zcela určitě vrstevníci, kamarádi, škola, učitelé a vychovatelé.

V dnešní době ve městech a obcích nabízí školy, školní družiny zájmové kroužky, které nejsou pro rodiče finančně náročné, a proto mohou jejich děti efektivně využívat svůj volný čas. Ve školách pracují kvalifikovaní pracovníci, pedagogové, ale i dobrovolníci, kteří jsou ochotni permanentně, trpělivě a mnohdy nedoceneně předávat svým svěřencům své zkušenosti a rozvíjet u dětí jejich zájem, dovednosti, schopnosti a někdy i talent.

Naše škola nabízí řadu let pro své žáky zájmové aktivity, které mohou děti navštěvovat po skončení vyučování (viz tabulka č. 1, kapitola 6.1). Zájmové kroužky jsou vedeny převážně pedagogy školy, kteří se na určitou aktivitu specializují a snaží se své zkušenosti, znalosti předat svým žákům a naučit je, jak lépe využívat svůj volný čas.

Škola v Novém Malíně nabízí možnosti, jak vyplnit volný čas svých svěřenců a otevírá ve škole zájmové kroužky, do kterých se mohou děti dle svých zájmů přihlásit. V této škole pracuji mnoho let jako vychovatelka školní družiny a sama jeden z nabízených zájmových kroužků vedu (aerobik). Děvčata, ale i hoši kroužek rádi navštěvují, nejraději pak vystupují na různých akcích obce. Zajímá mě spokojenost dětí a rodičů s nabízenými zájmovými kroužky, a zda je nabídka pro děti z pohledu rodičů postačující. Proto jsem se rozhodla zabývat se nabídkou volnočasových aktivit v Základní škole Nový Malín.

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat, zda jsou rodiče spokojeni s dosavadní nabídkou volnočasových aktivit pro své děti v Základní škole Nový Malín a zjistit, jak žáci Základní školy Nový Malín využívají nabídky volnočasových aktivit nabízené školou. Dílčím cílem je zjistit názory, připomínky a další návrhy ze strany rodičů, a tak rozšířit pozitivní spolupráci mezi rodiči a školou.

Bakalářská práce je rozdělena na sedm kapitol, z nichž šest kapitol tvoří teoretickou část, kapitola sedmá je zaměřena na průzkumné šetření v Základní škole Nový Malín. V závěru je práce doplněna seznamem použité literatury a přílohami. Jedna z příloh obsahuje fotodokumentaci volnočasových aktivit v Základní škole Nový Malín.

První kapitola popisuje mladší a starší školní věk. Druhá kapitola vysvětluje pojem výchova, určuje, co je cílem výchovy a formuluje složky výchovy. Třetí kapitola bakalářské práce charakterizuje volný čas a vymezuje funkce a faktory volného času, které ovlivňují volný čas dětí. Čtvrtá kapitola se zabývá výchovou mimo vyučování, její funkcí a obsahem. Protože volnočasové aktivity úzce souvisí se zájmem, pátá kapitola vysvětlí pojem zájem, zájmová činnost, zájmové vzdělávání, určí kategorizaci zájmů a vysvětlí metodiku vedení zájmové činnosti. Poslední kapitola teoretické části nás seznámí s možností využívání volného času na ZŠ Nový Malín, s její týdenní nabídkou a náplní nabízených aktivit na naší škole. Prostřednictvím průzkumného šetření se seznámíme s výsledky šetření a využití výsledků v praxi.

Teoretická část napomůže k naplnění hlavního cíle bakalářské práce. Výsledky a informace získané prostřednictvím průzkumného šetření využijí pracovníci Základní školy Nový Malín v praxi.

1 SPECIFIKA DÍTĚTE ŠKOLNÍHO VĚKU

Období dítěte školního věku se rozděluje na období mladšího školního věku a staršího školního věku. Mladší školní věk je spojen se vstupem do školy a zahájením povinné školní docházky. Toto období je vymezeno na 6. – 10. rok života. Starší školní věk - období dospívání, se vymezuje fází prepuberty a puberty ve věku 10 – 15 let. (Šimíčková Čížková a kol., 2003, s. 84, 101)

1.1 Mladší školní věk

Se vstupem do školy začínají pro dítě povinnosti. Dítě, žák má svůj den rozdělen na školní povinnosti a volný čas, který si může rozvrhnout dle svého zájmu. „*Volný čas žáka, zejména na 1. stupni ZŠ, bývá dosti rozsáhlý, ale jeho organizace a náplň bývá ještě většinou zajišťována dospělými. Přesto však již jedinec tohoto věkového období má určité tendence a také možnosti nakládat sám se svým volným časem podle svého rozhodnutí.*“ (Řehulka in Spousta, 1994, s. 31)

„*Volný čas dítěte mladšího školního věku může být charakterizován velkou šíří zájmů, určitou povrchností a přelétavostí. Záleží velmi na rodičích, učitelích a vychovatelích, aby dítě citlivě vedli k pravidelné účasti v různých zájmových útvarech, zároveň však, aby ho nepřetěžovali a dopřáli mu dostatek spontánního, neorganizovaného volného času, v němž si odpočine od školní zátěže.*“ (Vyhnálková in Kantorová a kol., 2010, s. 164)

Tělesný vývoj dítěte se vstupem do školy obvykle zrychlí. Zlepšuje se jemná i hrubá motorika. Dítě mladšího školního věku má radost z pohybu, zajímá se o různé druhy sportu. Oblast poznání je také ve znamení rostoucí aktivity. Dovede rozlišit skutečnost od fantazie. Pozornost dítěte mladšího školního věku je krátkodobá. Dítě mladšího školního věku je lépe motivováno pochvalou, povzbuzením, úsměvem, obdivem, apod. Jeho slovní zásoba se výrazně rozvíjí. (Petrová in Šimíčková Čížková a kol., 2003, s. 94 – 96)

„*Hlavní činností dítěte mladšího školního věku je učení a práce. Pro zdravý vývoj osobnosti je důležitá hra. Oblíbené jsou hry konstruktivní, pohybové, soutěživé, společenské. Chlapci mívají ve hře více originality a tvořivosti, ale jsou při hře hlučnější, agresivnější. Hry děvčat vykazují více stereotypnosti, jsou klidnější. Hra je nezastupitelnou relaxací*

a přirozeným odreagováním od školních povinností, má značný mentálně hygienický význam.“ (Petrová in Šimíčková Čížková a kol., 2003, s. 99)

V mladším školním věku se děti mají možnost realizovat v různých zájmových kroužcích. I když jejich zájem má ještě přechodný charakter, má důležitou funkci v rozvoji osobnosti dítěte.

1.2 Starší školní věk

Období staršího školního věku je spojováno se vstupem do fáze prepuberty a následně pak puberty. Toto období je časem bouří, stresů, vzdorovitosti. *„Pubertální dítě hledá vlastní identitu, touží rozhodovat samo o sobě. Pro tento věk je typický odklon od rodiny a vyhledávání společnosti vrstevníků. Pro další vývoj jedince to může znamenat jistá rizika, zvláště co se týče experimentování se sociálně patologickými jevy, závislostmi, vandalismem či nebezpečnými subkulturami mládeže. Ti, kdo za výchovu dospívajícího zodpovídají, by v oblasti volného času měli spíše nabízet a motivovat, než organizovat a řídit.*“ (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 164)

„Na novém významu začíná nabývat volný čas, přibližně po 10. roku života jedince. Tento věk může přinášet mnoho výchovných problémů.“ (Řehulka in Spousta, 1994, s. 31)

V tomto období můžeme vidět patrné rozdíly mezi chlapci a dívkami. Za poslední roky se vývoj i růst u dětí staršího školního věku zrychlil, fyzický růst se zpomaluje až v období puberty. Prepuberta i vlastní puberta u děvčat nastupuje dříve než u chlapců (děvčata 10. rok prepuberta, 12,5 rok puberta; chlapci 11. rok života prepuberta, ve 13 letech puberta). Objevují se druhotné pohlavní znaky. (Binarová in Šimíčková Čížková a kol., 2003, s. 101, 102) *„V hrubé motorice se objevuje přechodná neobratnost, nekoordinovanost pohybů, zvláště u chlapců. Přechodně se mohou projevit problémy v tělesné výchově. V období puberty dochází ke zlepšení pohybové koordinace. (Děvčata mohou dosáhnout špičkových sportovních výkonů). Rozvíjí se logická paměť. Dívky bývají zdatnější ve verbálních projevech, jsou orientovány na jazykové vzdělání. Chlapci prokazují lepší výkony v řešení početních a prostorových problémů. Chování je výbušné. Začíná citlivost vůči nespravedlivosti a vůči kritice. I když se v tomto období objevuje zájmová rozkolísanost, přesto se můžeme setkat s tím, že ve specializovaných činnostech, které dospívajícího baví, může dosahovat hlubokých faktických znalostí, kterými předčí učitele nebo rodiče.*“ (Binarová in Šimíčková Čížková a kol., 2003, s. 103 – 107)

2 VÝCHOVA

V této kapitole vysvětlíme pojem a cíl výchovy a objasníme si složky výchovy.

Škola je institucí, která má možnost působit na svěřené děti a ve spolupráci s rodinou vychovávat a utvářet jedince tak, aby byli schopni se plnohodnotně začlenit do společnosti. Pro nás, vychovatele, je dobrá spolupráce s rodiči významná a důležitá.

„Vychovatelky a rodiče jsou partnery při výchově dětí. Partnerský vztah předpokládá dobrou vzájemnou informovanost, komunikaci, respektování i důvěru, že obě strany mají na mysli nejlepší zájem dítěte.“ (Hájek, 2007, s. 71) Dobrá spolupráce při výchově dětí mezi rodiči a školou příznivě působí na pozitivní klima. Pozitivní klima má vliv na výkon žáků, vychovatelů, učitelů a v neposlední řadě i rodičů. Děti jsou ve své činnosti a učení aktivnější, získávají lépe důvěru ke svému pedagogovi, jsou ve škole šťastnější, otevřenější a určitě se jim vše lépe daří. *„Bez pozitivního klimatu je velmi těžké vytvořit školy, které by efektivně pracovaly.“* (Grecmanová, 2008, s. 85)

Učitel národů Komenský se snažil do škol uvést svou myšlenku a vytvořit školu hrou. Sám takto vyučoval a vychovával a dnešní školní vzdělávací program se snaží tuto myšlenku naplnit. A právě v příznivých klimatických podmínkách je nejsnadnější hru jako prostředek výchovy a učení využít. Vždyť právě *„hra napomáhá přípravě na samotný dospělý život.“* (Brierley, 1994, s. 72)

2.1 Pojem výchova a cíle výchovy

Každý jedinec se od sebe liší, nikdo není stejný. Nikdo se i stejně nechová. Každý má jiné vlastnosti, jinou povahu a ke každému jedinci ve výchově jinak přistupujeme. A samozřejmě každý jedinec jinak přistupuje k vychovateli. Je to vzájemně vytvářející vztah, navzájem se ovlivňující. *„Ve skutečnosti je výchovný vztah oboustranný, vzájemný.“* (Matějček, 1993, s. 19) *„Výchova je mnohotvárný, složitý vzájemný vztah, v němž není jeden dárce a jeden obdarovaný, ale kde se myšlení a jednání každého vzájemně podmiňují a ovlivňují.“* (Matějček, 1993, s. 25)

Pokud vychováváme, určíme si vždy cíl, kterého chceme dosáhnout a vlastně proč chceme vychovávat. Jak už bylo zmíněno, každý jedinec je jiný, proto úkolem vychovatele je vést jedince, aby se mohl ve společnosti uplatnit a *„vychovat dítě pro budoucnost“* (Grecmanová

in Grecmanová a kol., 2002, s. 53) Výchova vlastně nikdy nekončí, stále můžeme na jedince působit a vychovávat.

Výchova je tedy „*záměrné, cílevědomé působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti a má adaptační, anticipační a permanentní charakter. Je to specificky lidská činnost.*“ (Grecmanová in Grecmanová a kol., 2002, s. 50)

Průcha uvádí v pedagogickém slovníku, že „*výchova je proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.*“ (Průcha a kol., 2009, s. 345)

Dalo by se říct, že každá skupina lidí, každá společnost nebo i jedinec má jiný cíl výchovy. Záleží na tom, co je zrovna v danou chvíli pro společnost důležité, na co se zaměřuje a čeho chce dosáhnout. Pokud nemáme určený cíl, nevíme, co chceme uskutečnit a v tomto případě by výchova neměla svůj smysl.

„*Cílem výchovy se rozumí společenský ideál, představa toho, čeho se má ve výchovné činnosti za pomoci výchovných činitelů dosáhnout. Ve výchovném cíli se formulují požadavky na člověka, jaký má být, pro jaký osobní rozvoj a jaké společenské potřeby je ho nutno připravit. Dávají činnosti vychovatele i vychovávaného jasný směr, perspektivu a tvůrčí aktivitu.*“ (Holoušová in Grecmanová a kol., 2002, s. 80)

Dobře zvolený cíl dokáže neustále motivovat do další činnosti a dosáhnout vytouženého výsledku ve výchově.

2.2 Složky výchovy

„*Složky výchovy svým obsahem řeší specifické dílčí úkoly výchovy a orientují se na intelektuální, etickou, estetickou, pracovní a tělesnou stránku rozvoje člověka. Ve složkách výchovy se tedy odrážejí konkrétní požadavky na rozvoj člověka, a to z hlediska biologického, psychologického a sociálního.*“ (Holoušová in Grecmanová a kol., 2002, s. 105)

Současná společnost se pokusila výchovu rozvrhnout do několika složek výchovy. Jejich obsah nám pomáhá splnit konkrétní cíle výchovy, které si ve výchově určíme, vymezíme. Tyto složky výchovy třídíme na výchovu rozumovou, mravní, pracovní, estetickou a tělesnou. Můžeme však říct, že se vzájemně prolínají.

Hlavním obsahem rozumové výchovy je rozvoj vědomostí a dovedností v oblasti jazykové výchovy, to znamená rozvoj řeči, mateřštiny. Dále rozvíjet schopnost logického myšlení, motivovat k touze nového poznání, dalšího vzdělávání a sebevzdělávání. Umět vyslovit

a zdůvodnit své názory a myšlenky. Rozumová výchova se uskutečňuje už od útlého dětství, kdy rodiče vštěpují svým dětem mateřský jazyk, později se podílí mateřská škola a škola prostřednictvím vyučování. Rozumovou výchovu mohou rozvíjet i zájmové kroužky. (Holoušová in Grecmanová a kol., 2002, s. 109 – 110)

„Mravní výchova je jednou z nejdůležitějších, ale také nejsložitějších složek výchovy.“ (Holoušová in Grecmanová a kol., 2002, s. 111) Snaží se o to, aby vychovávaní přijali za své určité normy a jednali podle nich. Mravní výchova je dlouhodobý proces, dá se říct, že je celoživotním procesem.

V pracovní výchově máme za úkol vypěstovat v člověku vztah k práci, pracovní morálku – v dnešní době tak důležitou a poskytnout pracovní vědomosti, dovednosti a návyky, potřebnou kvalifikaci. (Holoušová in Grecmanová a kol., 2002, s. 115)

„Cílem estetické výchovy je vypěstovat u jedince schopnost správně vnímat, chápat, citově prožívat a podle individuálního nadání hodnotit krásu v uměleckých dílech i mimouměleckých jevech a vytvářet k nim kladný vztah.“ (Holoušová in Grecmanová a kol., 2002, s. 117) Základem v oblasti estetické výchovy je naučit jedince dle jeho schopností tvořivosti výtvarné, hudební, slovesné.

Tělesná výchova má za úkol upevňovat a chránit zdraví, zajistit zdravý vývoj člověka, naučit jedince odpočívat po práci, mít radost ze života a všestranně se rozvíjet. *„V současné době k úkolům tělesné výchovy počítáme i dopravní výchovu, seznámení se znalostmi o vlastním těle a sexuální výchovu.“* (Holoušová in Grecmanová a kol., 2002, s. 119)

Se všemi složkami výchovy se můžeme setkat ve výchovně vzdělávací činnosti, v zájmových útvarech. Pedagogové se snaží všechny složky výchovy do výchovně vzdělávací činnosti zařadit tak, aby jim umožnily splnit výchovné cíle.

V nabídce volnočasových aktivit ZŠ Nový Malín se zcela jistě tyto složky výchovy objevují a pracovníci zájmových kroužků pracují tak, aby splnili očekávané cíle těchto složek výchovy.

3 VOLNÝ ČAS

V této kapitole objasníme pojem volný čas. Vysvětlíme si funkci volného času a potřeby volného času dle Opaschowského. Dále budeme specifikovat faktory volného času v souvislosti s obdobím mladšího a staršího školního věku.

3.1 Charakteristika volného času

Často slyšíme z úst dospělých větu: „Nemám čas.“ Děti mladšího školního věku tuto větu nerady slyší. Dnešní doba přináší mnoho nástrah. Tyto nástrahy jsou v podobě špatné party kamarádů, záškoláctví, zneužívání omamných látek, příliš dlouhého pobytu u internetu a s tím spojená kyberšikana atd. Jak již bylo uvedeno, jako první může volný čas ovlivnit rodič. Z rodiny si dítě přebírá první vzory, první postoje a návyky. Pokud se rodiče dětem věnují a dokážou jim být oporou při výběru svých zájmů, pak většinou nedochází k problémům a k nežádoucímu využívání volného času. Někdy však rodina nemá dostatek prostředků nebo znalostí a tady jí může být nápomocna škola, která dává možnost rodičům vybrat z náplně zájmových kroužků uskutečňovaných přímo ve škole po vyučování.

Pojmů a definic volného času je celá řada, v nás určitě toto spojení dvou slov vyvolává příjemný pocit, pocit pohody, odpočinku, uspokojení, uvolnění, radosti.

„Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění. Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti.“ (Pávková, Hájek, Hofbauer, 1999, s. 15)

Hájek ve své knize uvádí několik vymezení volného času. *„Je to čas, který člověku umožňuje svobodnou volbu činností; v negativním pojetí - čas zbývající po splnění povinností; v pozitivním pojetí – čas svobodného rozhodování pro činnost; doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost a po uspokojení biologických potřeb, atd.“* (Hájek a kol., 2008, s. 66)

Další zdroj charakterizuje volný čas *„jako činnosti, do nichž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, přinášející příjemné zážitky a uspokojení.“* (Hofbauer, 2004, s. 13)

Pedagogický slovník uvádí definici: „*volný čas je čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů.*“ (Průcha, 2009, s. 341)

3.2 Funkce volného času

Každý jedinec svůj volný čas jinak využívá, každý od svého volného času něco jiného očekává. „*Všechna očekávání lze shrnout do systému rozmanitých funkcí volného času. Funkce volného času vyjadřují význam, jež pro společnost a jednotlivce volný čas má.*“ (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 162)

H. W. Opaschowski se podrobněji zabýval funkcí volného času a vytvořil osm potřeb, které volný čas naplňuje (Vážanský, Smékal, 1995, s. 30):

Rekreace zbavuje zátěže, načerpává další sílu, regeneruje, zotavuje, důležitý je odpočinek a spánek.

Kompenzace je potřeba vyrovnání, rozptýlení a potěšení, bezstarostnost, vědomé užívání života.

Touhou po poznání a dalšího učení, umění rozvíjet silné Já je další z funkcí volného času – **edukace**.

Pod funkcí **kontemplace** si představujeme pohodu, rozjímání, přemýšlení o sobě, meditování.

Člověk je tvor společenský a má potřebu **komunikace**. Je tedy důležité pro něj ve volném čase navazovat kontakty a bavit se, trávit čas s přáteli a s tím je spojena empatie, láska, něžnost, erotika, sexuální kontakty.

Integrace je vlastně začlenění, potřeba patřit někam, mít pocit bezpečí a uznání.

Pokud se jedinec dobře začlení, pak funguje **participace** a má možnost spolurozhodovat, spolupůsobit na dění, usilovat o společné cíle a realizovat společné záměry.

Poslední funkcí volného času je **enkulturace**, která je potřebou vlastního kreativního rozvoje, rozvoje osobních schopností a nadání, estetického vnímání. (Vážanský, Smékal, 1995, s. 30, s. 31)

Funkce volného času jsou vlastně důležitými potřebami při rozvíjení osobnosti dětí mladšího a staršího školního věku.

3.3 Faktory ovlivňující trávení volného času

„Za limitující faktory osobnosti vzhledem k volnému času se považuje hlavně faktor věku, pohlaví, psychické a fyzické kondice, včetně zdravotního stavu a sociálně – profesního zařazení.“ (Spousta, 1994, s. 52)

V první řadě je to určitě **věk**. Jinak tráví svůj volný čas děti v předškolním věku, kdy ještě nemají tolik povinností a do značné míry ho ovlivňují jejich rodiče. Lépe řečeno, rodiče naplňují těmto dětem volný čas a jsou plně zodpovědní za to, jak jej tráví. Jinak tráví svůj volný čas děti školního věku, které svůj čas musí rozdělit na dobu plnění povinností a na volný čas. Zodpovědní jsou rodiče i u dětí mladšího školního věku a staršího školního věku, ale tyto děti si už dokážou určit, co je zajímavá a co je baví. I když dítě v období mladšího školního věku je ještě ve svých zájmech přelétavé (chvíli ho baví tancovat, chvíli zpívat), záleží zde mnoho na rodičích, jak své dítě podpoří, pochopí a jak dítě vedou. Ve starším školním věku, v období puberty, chce dítě už o svých zájmech rozhodovat samo. Všechny zásahy dospělých chápou jako manipulaci. Tady hodně záleží na přístupu dospělých, jestli mládež motivují, nebo odrazují. Všichni víme, jak je důležité v tomto věku děti spíše pro činnost naladit, protože zde pak může vzniknout riziko vzniku *experimentování se sociálně patologickými jevy, závislostmi, vandalismem či nebezpečnými subkulturami mládeže*. (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 164)

Pokud rodiče dokážou dobře a citlivě své dítě vést v jeho volném čase, tak svou snahu zúročí v období adolescence. Jedinci jsou v tomto období již zodpovědní sami za sebe a jeho opravdové zájmy přetrvávají většinou až do dospělosti. U dospělého jedince už je volný čas ovlivněn jeho zaměstnáním, rodinou a dalšími povinnostmi. Ve stáří jedinec už většinou řeší, co udělat s velkou mírou volného času. (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 165)

Dalším faktorem ovlivňujícím volný čas je **pohlaví**. Děti mladšího školního věku mají rády pohybové hry. Chlapci jsou při nich aktivnější, agresivnější, tvořivější než děvčata v období mladšího školního věku. (Petrová in Šimíčková Čížková a kol., 2003, s. 99) Většinou se velké rozdíly ve volbě zájmů nevyskytují. V období staršího školního věku jsou rozdíly u chlapců a dívek z důvodu vyspívání, většina dívek využívá svůj volný čas, který je zaměřen na estetickou složku výchovy. Chlapci se více zabývají ve svém volném čase sportovními zájmovými kroužky.

Pro to, jakým způsobem trávíme volný čas, je důležitý **zdravotní stav a fyzická kondice**. Zde je patrný rozdíl u zdravého a fyzicky zdatného jedince a u jedince nemocného či s handicapem.

Dalším významným faktorem jsou **psychologické aspekty**. Tyto aspekty do značné míry ovlivňují volný čas jedinců. Záleží na temperamentu, inteligenci, jeho emocionálního stavu, vůli, motivaci a zájmech. Souhrnně tedy záleží na působení vnitřních a vnějších determinantech lidské psychiky. (Spousta, 1994, s. 50)

Výše dosaženého vzdělání a s tím souvisí i **povolání a materiální zabezpečení**, jsou faktorem, který také ukáže rozdíly v trávení volného času. Jinak tráví „*volný čas těžce manuálně pracující dělník, vytižený ve směnném provozu, lékař, herec. Největším zlem nynějšího standardního občana je neplodné vysedávání u některých pořadů (seriálů) televize.*“ (Spousta, 1994, s. 50)

Výše dosaženého vzdělání určitě ovlivní i s kým se člověk stýká, s jakou **společenskou vrstvou** je ochotný trávit svůj volný čas.

Tím jakým způsobem žije, jaký má životní styl, jaké má návyky, názory, **hodnotovou orientaci** také často ovlivní jeho volný čas.

„*Zcela zásadní a nezpochybnitelnou roli v trávení volného času dítěte sehrává jeho rodina. Rodina zprostředkovává první zkušenosti s volným časem, je místem, kde se utvářejí a hluboce zakořeňují volnočasové návyky a postoje člověka.*“ (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 173)

Víme, že rodina je opravdu pro dítě a mladého člověka prvním a nejdůležitějším vzorem. „*Je prvním prostředím, které pro jejich volný čas vytváří (či má vytvářet) příznivé podmínky: hodnotová východiska a motivaci k dosahování životních cílů. Způsoby realizace volného času v našich rodinách se však v závislosti na jejím sociálním statusu, životním stylu i vztahu k volnočasovým potřebám dítěte od sebe značně odlišují.*“ (Hofbauer, 2004, s. 61)

Volnočasové aktivity, které mohou rodiče spolu s dětmi v dnešní uspěchané době trávit, jsou důležité pro vzájemné citové vazby v rodině. (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 174)

Dítě si často vybírá zájmový kroužek podle toho, jestli ho navštěvuje i jeho kamarád. Nechá se ovlivnit jiným názorem, zájmem. Volný čas ovlivňuje i **vrstevnická skupina**. „*Trávit volný čas s vrstevníky je přáním každého mladého člověka.*“ (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 174)

Vliv na výběr volnočasových aktivit má **lokální prostředí**. Lokální prostředí je místo, kde dítě, člověk žije. Můžeme jej rozdělit na prostředí městské a venkovské. (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 175) Ve městě je větší výběr z volnočasových aktivit. Na venkově často

záleží, jak se ochotně zapojí do nabídky volnočasových aktivit různé organizace, obec, či škola. Dnes už na většině venkovských škol nabízí žákům celou řadu zájmových útvarů. *„Vzhledem k tomu, že docházka do zájmových útvarů nabízených školou je obvykle méně finančně náročná, představují tyto kroužky cenově dostupnou možnost kvalitního využívání volného času.“* (Vyhnálková in Kantorová, 2010, s. 176)

Je zřejmé, že jinak tráví volný čas lidé žijící ve městě v panelových bytech a jinak lidé žijící na vesnici. I když se dnes tento rozdíl do značné míry stírá, protože lidé na vesnicích se už v dnešní době tak nedřou na polích jako dřív a mají větší možnost trávit svůj volný čas podobně jako lidé ve městech. Základní škola Nový Malín, kterou jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci, je na vesnici. Nabídka volnočasových aktivit této školy se podobá nabídce institucí pro volný čas ve městě, které je v blízkosti této obce.

4 VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ

V této kapitole budeme definovat pojem výchova mimo vyučování, vymežíme si čtyři znaky, kde výchova mimo vyučování probíhá. Vysvětlíme si funkce jaké výchova mimo vyučování plní a rozebereme obsah výchovy mimo vyučování, který je náplní výchovně vzdělávací činnosti školní družiny, klubu, dětských domovů, atd.

4.1 Specifika výchovy mimo vyučování

Pedagogický slovník v pojmu výchova mimo vyučování odkazuje na pojem doba mimo vyučování. „*Doba mimo vyučování je čas žáků, který věnují: 1. aktivitám vztahujícím se ke škole (cesty do školy a ze školy, příprava na vyučování, akce organizované školou); 2. činnostem se školou nesouvisejícím. Organizovanou formu zajišťují školy ve školních družinách a školská zařízení pro výchovu mimo vyučování a pro zájmové vzdělávání ve volném čase.*“ (Průcha a kol., 2009, s. 56)

Slovní spojení – výchova mimo vyučování – nám napovídá, že výchova mimo vyučování probíhá bezprostředně po vyučování. Výchova mimo vyučování může probíhat ve školních družinách a klubech, ve střediscích pro volný čas, v dětských domovech, v domovech mládeže, v základní umělecké škole, v jazykové škole, apod. Děti a mládež se mohou na základě svého zájmu zařadit do institucí, které mají za úkol podílet se na jejich volném čase, rozvíjet jejich zájem, nadání a talent nebo učit se, jak správně a optimálně využívat svůj volný čas.

Dříve jsme se mohli setkat s pojmy mimotřídní, mimoškolní výchova, tato pojetí však v šedesátých letech nahradil přesnější pojem výchova mimo vyučování.

„*Výchova mimo vyučování je vymežována čtyřmi znaky:*

- *probíhá mimo povinné vyučování;*
- *probíhá převážně ve volném čase;*
- *probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny;*
- *je institucionálně zajištěna.*“ (Hájek a kol., 2008, s. 67)

4.2 Funkce výchovy mimo vyučování

Výchova mimo vyučování plní funkci výchovnou, zdravotní, sociální a funkci preventivní a rozvojovou.

Výchovná funkce

„Prostřednictvím pestrých a zajímavých činností se děti motivují k hodnotnému využívání volného času, k získávání nových vědomostí, dovedností i návyků, a tím i k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání.“ (Pávková a kol., 1999, s. 42)

Zdravotní funkce

Zdravotní funkce *„podporuje zdravý tělesný a duševní vývoj dětí a mládeže.“* (Pávková a kol., 1999, s. 42) Zdravotní funkce vede a učí děti ke správné životosprávě, dodržování hygieny, pohybu na čerstvém vzduchu, jak správně odpočívat a rekreovat se, ke zdravému životnímu stylu.

Sociální funkce

Pedagogičtí pracovníci mají za úkol v době, kdy rodiče jsou v zaměstnání, působit na své svěřence tak, aby příznivě *„vytvářeli žádoucí sociální vztahy“* k rozvoji komunikace. (Pávková, 1999, s. 42)

Preventivní a rozvojová funkce

Je obzvláště důležitá v současné době, kdy má působit v různých programech na prevenci negativních jevů. (Pávková, 1999, s. 43)

Tyto funkce mají ve výchově mimo vyučování důležité místo, protože pomáhají dítě správně rozvíjet, vést, motivovat a vychovávat.

4.3 Obsah výchovy mimo vyučování

Obsahem výchovy mimo vyučování jsou činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, společensky prospěšné, sebeobslužné a příprava na vyučování. Obsah výchovy mimo vyučování je vlastně obsahem činnosti školní družiny. Odpočinková, rekreační a zájmová činnost je součástí volného času. Příprava na vyučování a činnost sebeobslužná je už povinností, kterou se děti učí zvládnout. (Pávková, 1999, s. 51)

V odpočinkové činnosti mají děti za úkol si odpočinout po celodenním vyučování, odstranit únavu. Zařazuje se nejčastěji po obědě, ráno před vyučováním a dle potřeby kdykoliv během dne. Plní psychohygienické poslání. Do odpočinkové činnosti vychovatelky

zařazují především velmi klidné hry v herně, v přírodě, může se zde prolínat i zájmová činnost spojená s vycházkou, dále společnou četbu a poslech, besedy a vyprávění, práci s dětskými časopisy, sběratelské zájmy a zařazování společenských, námětových, stolních a konstruktivních her.

Rekreační činnost slouží k regeneraci sil. Převažuje v ní odpočinek s náročnějšími pohybovými prvky. Při rekreační činnosti jsou dětem nabízeny pohybové hry v herně, v tělocvičně, na hřišti a v přírodě, vycházky spojené se zájmovou činností nebo každodenní pobyt na zahradě a v přírodě. (Hájek, 2007, s. 150)

Zájmová činnost rozvíjí osobnost dítěte a umožňuje mu seberealizaci i další rozvoj dovedností a poznání. Zájmová činnost zahrnuje činnosti společenskovední, pracovní – technické, esteticko – výchovné, přírodovědné, tělovýchovné, sportovní a turistické. (Hájek, 2007, s. 150)

„Při činnostech sebeobslužných jsou žáci vedeni k upevňování hygienických a kulturních návyků a k péči o osobní majetek.“ (Pávková a kol., 1999, s. 52)

„Činnosti veřejně prospěšné vedou žáky k přiměřenému podílu na dobrovolné práci ve prospěch druhých a k tvorbě i ochraně životního prostředí. Učí se pomáhat dětem, starším lidem, zúčastňují se prací při zvelebování obce atd.“ (Pávková a kol., 1999, s. 52)

Příprava na vyučování zahrnuje okruh činností související s plněním školních povinností. Děti si procvičují učivo zábavnou formou, hrají didaktické hry, řeší hádanky, kvízy, tajenky, doplňovačky a jazykolamy. Školní poznatky si ověřují a upevňují v praxi při vycházkách, soutěžích, exkurzích a dalších podobných činnostech. Vypracovávání domácích úkolů je možné pouze se souhlasem rodičů. (Hájek, 2007, s. 150)

5 ZÁJMOVÁ ČINNOST

„Základem nabízených volnočasových aktivit jsou činnosti založené na zájmu.“ (Hájek a kol., 2008, s. 163) Proto si hned na úvod vysvětlíme pojem zájem, zájmová činnost a zájmové vzdělávání. Seznámíme se s kategorizací zájmů a s metodikou vedení zájmové činnosti.

5.1 Pojem zájem, zájmová činnost, zájmové vzdělávání

Pokud budeme hovořit o zájmovém vzdělávání, musíme si nejdříve vysvětlit, co je to **zájem**. „Zájmy chápeme jako zvláštní druh motivačních sil. Jejich základem jsou potřeby, zvláště psychologické, které se konkretizují v podmínkách dané kultury. Zájem je trvalejší zaměření a poukazuje na to, že předmět zájmu odkrývá také nějaký stav potřeb.“ (Čížková, 1995, s. 42)

Pávková a kol. ve své knize uvádí, že: „**Zájmy** souvisejí s celkovým zaměřením osobnosti a lze je charakterizovat jako relativně stálé snahy zabývat se předměty nebo činnostmi, které člověka upoutávají po stránce poznávací nebo citové. Zájmy patří mezi vlastnosti aktivačně-motivační, vedou osobnosti k činnosti (aktivitě) a vyvolávají pohnutku (motiv) k činnosti zaměřené určitým směrem.“ (1999, s. 96, 97)

Lidé se od sebe liší svými potřebami, liší se i svými zájmy. Každého baví něco jiného, každého něco jiného uspokojuje. Zde opět můžeme narazit na to, z jaké rodiny jedinec pochází, kdo měl na jedince vliv a co ho ovlivnilo natolik, že si vybral určitý druh zájmu.

Zájem je velkou motivací. Pokud jedinec má o určitou činnost zájem, činnost ho baví, dokáže se mu intenzivně věnovat, a tak rozvíjet své nadání, talent. Pro některé jedince se dostává zájem na přední místa v žebříčku osobních hodnot. Zájem, který člověka uspokojuje, vyvolává v jedinci určité emoční zážitky.

Průcha **zájmovou činností** vysvětluje jako „pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků: 1. v zařízeních pro výchovu mimo vyučování, jako součást neformálního vzdělávání; 2. v individuálních činnostech jednotlivců jako součást informálního vzdělávání.“ (Průcha a kol., 2009, s. 377)

Zájmová činnost, má za úkol efektivně vychovávat a vzdělávat. „*Je socializačním prostředkem a stává se tak významným činitelem individuálního i společenského rozvoje.*“ (Hájek a kol., 2008, s. 164)

„**Zájmové vzdělávání** poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.“ (Macek a kol., 2007, s. 13)

V pedagogickém slovníku Průcha uvádí, že **zájmové vzdělávání** je „*termín vyjadřující různé edukační aktivity, které probíhají mimo školní prostředí, tedy jako neformální vzdělávání. Zájmové vzdělávání má velký význam pro hodnotné trávení volného času a jako doplněk školního vzdělávání.*“ (2009, s. 377)

5.2 Kategorizace zájmů

„**Zájmy** zahrnují a aktivizují celou osobnost. Jsou individuální a vypovídají mnohé o povaze a životní dráze konkrétního člověka.“ (Vyhnálková in Kantorová a kol., 2010, s. 171, 172)

Zájmy dělíme dle obsahu, dále „*je můžeme dělit podle úrovně činnosti, časového trvání, koncentrace a společenské hodnoty.*“ (Hájek a kol., 2008, s. 166)

Úroveň činnosti, kterou dítě vyvíjí v činnosti svého zájmu je aktivní a receptivní. Pokud si dítě zvolí z nabídky některý ze zájmového kroužku, snaží se jej pedagog do činnosti svým přístupem vtáhnout tak, aby bylo dítě **aktivní**. Pokud je zájem dítěte **receptivní**, svůj zvolený zájem např. sleduje v televizi. (Hájek a kol., 2008, s. 166 – 167) **Intenzitou zájmu** se rozumí kvalita, jakou se dítě svému zájmu věnuje. Myslí se tím hloubka, nebo povrchnost zájmu. Pokud je zájem dítěte hluboký, rozvíjí své poznání, dovednosti a obohacuje svůj citový život. (Hájek a kol., 2008, s. 167) Dítě v období mladšího školního věku nemá ještě trvalé zájmy, je v zájmech přelétavé. Často si vybere zájmový kroužek, který navštěvuje krátce. **Časové trvání zájmů** je tedy pak „*krátkodobé, dočasné či přechodné, jejichž opakem jsou zájmy trvalé.*“ (Hájek a kol., 2008, s. 167)

ZŠ Nový Malín nabízí dětem několik zajímavých zájmových kroužků. (viz tab. č. 1, s. 28) Často se stává, že si děti vyberou několik kroužků různě zaměřených obsahově. Zde můžeme hovořit o **stupni koncentrace**, kdy zájmy se rozlišují na zájmy jednostranné a mnohostranné.

Z hlediska **společenské hodnoty** nás zajímá, zda nejsou zájmy u dětí vybírány v rozporu s právními normami, zda jsou či nejsou společensky akceptovány. (Hájek a kol., 2008, s. 167)

V kapitole o výchově mimo vyučování jsme se seznámili s obsahem výchovně vzdělávací činnosti, kde jsme měli možnost poznat rozdělení zájmových činností.

Pávková „užívá dělení podle obsahu na zájmové činnosti **společenskovědní, pracovní-technické, přírodovědně-ekologické, estetickovýchovné, tělovýchovné, sportovní a turistické.**“ (Pávková a kol., 1999, s. 98)

- Společenskovědní: učí děti k poznání aktuálního společenského dění a některých historických souvislostí; pěstuje vztah k vlasti, k mateřskému jazyku, k partnerství a rodičovství. Společenskovědní zájmová činnost zahrnuje např.: poznávání významných objektů v místě bydliště, školy; seznamování s historickými objekty a památnými místy; dodržování tradic školy (akademie, dny otevřených dveří, ples).
- Pracovně – technická: vede k zdokonalování manuálních dovedností, podporuje šikovnost, trpělivost a přiměřenou účast v oblasti vědy a techniky. Pracovně-technická zájmová činnost zahrnuje práci s různými materiály, konstruktivní práce, drobné opravy hraček, přípravu pokrmů, ale i činnosti související s dopravní výchovou. (Pávková a kol., 1999, s. 98, 99)
- Esteticko – výchovná: utváří a formuje estetické vztahy dětí k přírodě, společnosti; činnosti jsou zaměřeny na rozvíjení výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně – pohybového projevu. Okruhy v činnosti estetickovýchovné rozvíjí děti v oblasti výtvarné, kde se děti učí různé výtvarné techniky, poznávají a učí se chápat výtvarné umění. V oblasti hudební děti zpívají, mohou se naučit na hudební nástroje, hrají hudebně-pohybové hry, apod. V oblasti literárně-dramatické zájmové činnosti se děti zdokonalují v četbě, zabývají se literární a dramatickou činností, navštěvují různá kulturní představení, atd. (Pávková a kol., 1999, s. 100, 101)
- Přírodovědná: vede děti k lásce k přírodě, vlasti a ochraně životního prostředí a ekologickému myšlení (enviromentální výchova). Úkolem okruhů přírodovědných činností je zaměřit se na ochranu a tvorbu životního prostředí; specializovat se na zájmové činnosti jako jsou např.: včelařství, rybářství, myslivost, atd.
- Tělovýchovná, sportovní a turistická: rozvíjí obratnost, vytrvalost a sílu; přispívá k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti, ke zdravému životnímu stylu. (Hájek, 2007, s. 150) Okruhy tělovýchovných, sportovních a turistických zájmových činností

zahrnují různé druhy cvičení, sportovních her, sezónních sportů a zábavy. (Pávková a kol., 1999, s. 102)

Hájek navíc zařazuje zájmovou činnost, která je v dnešní době u dětí nejvíce oblíbená. Je to **PC** (práce s počítačem) – „*vybavuje děti počítačovými dovednostmi a rozvíjí logické uvažování při programování.*“ (Hájek a kol., 2008, s. 168)

Základní škola v Novém Malíně nabízí dětem několik volnočasových aktivit. Děti mají možnost vybrat si dle svého zájmu z řady pohybových, výtvarných, hudebních, jazykových a dramatických činností. Rodiče tak nemusí řešit dopravu svého dítěte do zájmových kroužků ve městě a v neposlední řadě i dražší zápisné. Dětem pak určitě vyhovuje znalost kolektivu, pedagoga a lépe se jim spolupracuje.

5.3 Metodika vedení zájmové činnosti

Podle vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, § 2, zájmové vzdělávání lze uskutečňovat formou příležitostnou, pravidelnou, osvětovou, táborem, individuální a využitím otevřené nabídky spontánních činností.

Zájmové činnosti, které jsou nabízeny naší školou, se uskutečňují **pravidelnou** organizační formou. Pokud se některý vedoucí zájmového kroužku rozhodne zúčastnit nějaké soutěže, besedy, vycházky, nazývá se tato činnost **příležitostná**. (Hájek a kol., 2008, s. 168)

Základní škola Nový Malín nabízí pro své svěřence zájmové kroužky, které jsou určeny pro **skupinovou činnost**. Tyto zájmové činnosti nabízejí aktivitu pro větší počet dětí, schází se v těchto kroužcích děti se stejným zájmem. Další organizační formou zájmových činností je **individuální a hromadná** forma. Tyto formy však naše základní škola nenabízí. V nabídce volnočasových aktivit naší školy pracuje zájmový kroužek Hra na zobcovou flétnu, přesto je i tento kroužek veden formou skupinovou a ne individuální.

*„Organizační formy zájmové činnosti vyplývají z charakteru a poslání jednotlivých subjektů, v nichž se realizují, můžeme je dělit podle různých hledisek. Například podle stupně organizovanosti jsou děti buď **organizované** v různých útvarech pod přímým vedením pedagoga (zájmové útvary – kroužky, soubory, kluby, oddíly), nebo se věnují **spontánním činnostem** – zařízení pak pouze nabízí podmínky a prostředí pro neformální trávení volného času.“* (Hájek a kol., 2008, s. 168)

Vhodnou motivací pro děti v zájmových kroužcích je vedoucí jednotlivých kroužků, důležitý je jeho přístup, schopnosti, vztah k dětem, jeho znalosti a dovednosti v zájmové

oblasti. Předmětem zájmu je i vybavení pro činnost, osobnost vedoucího, vytvoření přátelského a tvořivého ovzduší. (Hájek a kol., 2008, s. 176)

Špatného, nebo dobrého vedoucího zájmového kroužku děti rychle odhalí. „*Proto se před pedagogy vynořuje trvale platný požadavek: neustále pracovat na sobě, neustrnout, rozvíjet se; nejen kvůli sobě, ale hlavně pro ostatní. Každý zanícený, nadšený, obětavý, ale též erudovaný, metodicky fundovaný objekt působení zapaluje, plamen zájmu předává ostatním, infikuje druhé. O to jde, a ve volném čase především!*“ (Vážanský, 1994, s. 56)

6 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY NA ZŠ NOVÝ MALÍN

Základní škola v Novém Malíně má zájem o to, jak žáci využívají svůj volný čas. Svou nabídkou zájmových kroužků se snaží předcházet patologickému a rizikovému chování, snaží se nabídnout žákům celé školy co největší výběr ze sportovních, výtvarných, hudebních činností. Děti si mohou rozšířit své znalosti anglického jazyka a rozvíjet svůj talent v dramatickém kroužku.

Volnočasové aktivity nabízí naše škola už několikátým rokem a snaží se je dle možností a také dle zájmu dětí rozšiřovat, upravovat.

V této kapitole se seznámíme s charakteristikou Základní Školy Nový Malín, s týdenní nabídkou volnočasových aktivit v současné době a s náplní nabízených aktivit naší školy.

6.1 Charakteristika školy

Budova základní školy je situována v centru obce Nový Malín, která se nachází v oblasti podhůří Jeseníků nedaleko Šumperka. Budova byla postavena a slavnostně otevřena 9. 11. 1904 jako německá obecní škola. Po skončení 2. světové války se do vesnice přistěhovaly české rodiny a v budově školy vznikla česká obecná škola. Od 1. 1. 2003 má škola právní subjektivitu, jejími součástmi jsou: základní škola, mateřská škola, školní družina, školní jídelna a výdejna stravy. K dnešnímu dni se ve škole učí 333 žáků v 15 třídách, pracuje zde 23 pedagogických pracovníků.

ZŠ má k dispozici dvě budovy, které jsou propojeny školní jídelnou. Jednu budovu využívají žáci prvního stupně a školní družiny. K této budově je přistavena moderní tělocvična. Nově vybudované třídy jsou vybaveny interaktivními tabulemi a připojením k internetu. Třídy druhého stupně jsou umístěny v druhé budově, kde se nachází učebna fyziky, chemie, žákovská kuchyně, učebny cizích jazyků, výpočetní techniky.

Za školou se nachází polyfunkční hřiště, které se využívá nejen pro výuku tělesné výchovy, činnost školní družiny, ale také pro činnost zájmových kroužků. (www.zsmalin.cz¹)

---

¹ *Základní škola Nový Malín.* [online] [cit. 2013-12-17]. Dostupné z: <http://www.zsmalin.cz>

6.2 Týdenní nabídka volnočasových aktivit nabízené školou

Volnočasové aktivity, které nabízí Základní škola v Novém Malíně, jsou nabízeny pro žáky 1. a 2. stupně této školy. Zájmové kroužky mohou po domluvě s ředitelem školy navštěvovat i žáci jiných škol. Jednotlivé zájmové kroužky jsou vedeny pedagogy školy, kteří mají buď určité předpoklady, trenérské zkoušky, nebo talent tento zájmový kroužek vést. Kroužek dramatický je veden maminkou žačky třetí třídy.

Každý pedagog, vedoucí zájmového kroužku si sám určí, čeho chce během školního roku v kroužku dosáhnout, jaký má cíl, jak děti bude motivovat (většinou v podobě soutěže, vystoupení, turnaje, atd.)

Aerobik	1. - 5. tř.	Po	15,00 – 16,00
Aerobik	5. – 9. tř.	Út	15,00 – 16,00
Hra na kytaru 4. – 9. třída	začátečníci	Po	13,15 – 14,00
Hra na kytaru 4. – 9. třída	pokročilí	Út	14,15 – 15,00
Zobcová flétna (začátečníci)	1. tř.	Po	5. hodina
Zobcová flétna (pokročilí)	2. tř.	Po	6. hodina
Zobcová flétna (pokročilí)	3. – 4. tř.	Út	13,00 – 13,45
Florbal	2. – 3. tř.	Pá	13,45 – 14,30
Florbal	3. – 4. tř.	Út	6. hodina
Florbal	5. – 6. tř.	St	15,00 – 16,00
Florbal	7. – 9. tř.	Čt	15,00 – 16,00
Šachový kroužek	začátečníci	St	13,00 – 13,45
Šachový kroužek	pokročilí	St	14,30 – 15,15
Výtvarný kroužek	3. – 5. tř.	Po	13,00 – 14,30
Dramatický kroužek	1. – 5. tř.	Pá	13,00 – 14,00
Hravá angličtina	3. tř.	St	13,00 – 13,45
Hravá angličtina	2. tř.	St	13,00 – 13,45

Tabulka č. 1: Nabízené volnočasové aktivity ve školním roce 2012 - 2013

Vždy na začátku školního roku obdrží žáci školy tuto nabídku zájmových kroužků, která je doplněna přihláškou. Děti mají možnost dle svého zájmu a volného času přihlásit se do konce září a od října pravidelně navštěvovat vybraný zájmový kroužek.

Aerobik

Kroužek na škole pracuje sedmým rokem. Děvčata, ale i chlapci se v tomto kroužku rozvíjí v oblasti taneční, pohybové, učí se základním aerobním krokům. Základem aerobiku je sladit pohyb s hudbou. Aerobik mohou navštěvovat žáci od 1. – 9. třídy, jsou rozděleni na

začátečníky a pokročilé. Po nacvičení sestavy děti čeká vystoupení nejen na akcích školy, (např.: vystoupení ke Dni matek, ples školy), ale i na akcích obce. Vystoupení je pro děti velkou motivací.

Hra na kytaru

Devátým rokem pracuje ve škole v Novém Malíně zájmový kroužek, který učí děti základům ve hře na kytaru. Pod vedením pedagoga nacvičují akordy ve skupině, učí se vybrnkávat a po získání základů děti umí zahrát písničky s akordy ze zpěvníčků. Kroužek je rozdělen pro začátečníky a pokročilé. Pokročilí hráči vystupují již na vánoční besídce, začátečníci se k nim přidávají ke konci školního roku a vystupují na akademii nebo vítání občánků.

Zobcová flétna

Nejstarším kroužkem na naší škole, co se týče působnosti, je zájmový kroužek pod názvem Zobcová flétna. Děti tento zájem mohou na naší škole rozvíjet patnáctým rokem. Opět jsou v tomto kroužku děti rozděleny na začátečníky a pokročilé. Pracují po dobu tří let ve skupince od 12 až 15 dětí. Kroužek navštěvují děti, které hrají pro radost a pokud během docházky pedagog zjistí u dítěte talent ve hře na flétnu, doporučí rodičům přihlásit jej do hudební školy. Děti se učí nejdříve dýchat, pak procvičují rytmus, naučí se zpívat písničku, kterou později procvičují dle notového zápisu na flétnu. Na flétnu zahrají tóny od c^1 - d^2 . Hra na hudební nástroje se v hudebních školách vede individuální organizační formou, ale z důvodu velkého počtu dětí musel pedagog zvolit skupinovou organizační formu a přizpůsobit výuku tak, aby děti motivoval a zaujal. Až se všechny děti na nástroj naučí hrát, zvolí pedagog složitější písničky, kánony, dvojhlasé písničky a opět mají děti možnost vystoupit na různých akcích pořádaných pro děti ve školce, na akademiích, adventních koncertech, vánočních besídkách, na vítání občánků, apod.

Florbal

Poměrně mladým a v současné době oblíbeným sportem pro chlapce, ale i dívky je kolektivní sport pod názvem florbal. Děti 2. – 9. třídy se v tomto zájmovém kroužku učí od r. 2008 pravidla hry, techniku s míčkem, nahrávky, střelbu, vedení útoku, obranu. Dvakrát do roka děti vyjíždí do okolních škol, kde hrají turnaje a pak se zúčastňují okrskového kola ve florbalu. Zvláště soutěží chlapci z 1. stupně, zvláště chlapci z 2. stupně. V zimě, r. 2013, poprvé na naší škole soutěžily v okrskovém kole dívky 2. stupně ZŠ.

Šachový kroužek

V šachovém kroužku, kde jsou děti rozděleny na začátečníky a pokročilé, se učí pravidla, strategii, koncovky, kombinaci a zahájení šachové hry. Šachový kroužek se pravidelně

zúčastňuje okresních a krajských přeborů družstev a jednotlivců, ve kterých mají děti velké úspěchy. V prosinci organizuje pedagog kroužku pro děti šachový školní přebor Zasněžený koník. Tento kroužek pracuje na naší škole jedenáct let.

Výtvarný kroužek

Pro děti, které mají rády výtvarnou výchovu, byl zaveden čtvrtým rokem kroužek, kde se děti 3. – 5. třídy zdokonalují v kresbě a malbě. S využitím tužky, rudky, úhlu, pastelů, temper, akvarel se učí vytvářet portréty, krajiny, zátiší, perspektivu, abstrakce. Své práce si vystavují v jídelně školy.

Dramatický kroužek

Prostřednictvím tohoto kroužku se mimo jiné vytvořila spolupráce mezi rodiči a školou. Zájem vést dramatický kroužek vznikl ze strany maminky žačky třetí třídy naší školy. Tento kroužek je veden třetím rokem a děti prvního stupně ZŠ pod vedením vedoucího zde dramatičují různé pohádky, příběhy a dokonce i písničky. S nacvičenou dramatičací vystupují děti ke Dni matek, na vánočních besídkách, akademiích.

Hravá angličtina

S rozšířenou výukou anglického jazyka na základních školách vznikla potřeba vést děti 1. stupně hravou formou k zájmu o cizí jazyk. Zájmový kroužek je veden zkušenými pedagogy druhým rokem. Děti se v tomto kroužku učí formou hry anglicky komunikovat, zpívat anglické písně, hrát různé pohybové a didaktické hry v anglickém jazyce.

7 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Jak naplníme náš volný čas, záleží jen na nás, je to naše svobodná volba. Dítě v období mladšího školního věku potřebuje oporu a radu rodičů nebo pedagogů při výběru volnočasových aktivit. Průzkumné šetření je zaměřeno na to, jak žáci Základní školy Nový Malín využívají nabídky zájmových kroužků na této základní škole. Prostřednictvím dotazníku rozdaný rodičům žáků Základní školy Nový Malín ve školním roce 2012 -2013 bylo získáno mnoho informací, názorů, které byly zpracovány a následně využity při sestavování další, rozšířené nabídky zájmových kroužků ve školním roce 2013 -2014.

7.1 Cíle průzkumného šetření

Hlavním cílem průzkumného šetření je analyzovat, zda jsou rodiče spokojeni s dosavadní nabídkou volnočasových aktivit pro své děti v Základní škole Nový Malín a zjistit, jak žáci Základní školy Nový Malín využívají nabídky volnočasových aktivit nabízené školou. Dílčím cílem je zjistit názory, připomínky a další návrhy ze strany rodičů, a tak rozšířit pozitivní spolupráci mezi rodiči a školou.

Naše škola nabízí řadu let pro své žáky zájmové aktivity, které mohou děti navštěvovat po skončení vyučování (viz tabulka č. 1, s. 28) Rodiče byli osloveni, aby uvedli své názory, připomínky a návrhy k těmto zájmovým kroužkům.

Položky dotazníku jsou zaměřeny na následující otázky:

- zda jsou rodiče spokojeni s nabídkou zájmových kroužků;
- zda dítě navštěvuje některý z nabízených kroužků;
- jak jsou rodiče informováni o činnosti zájmového kroužku od svých dětí;
- jak rodiče vnímají vztah dítěte k zájmovému kroužku;
- zda rodičům vyhovuje doba a cena provozu zájmového kroužku;
- do jaké míry jsou rodiče spokojeni s kvalitou vedení kroužku;
- zda se objeví zájem ze strany rodičů vést některý zájmový kroužek;
- zda dle názoru rodičů nějaký kroužek v nabídce chybí;
- a jaké mají rodiče náměty pro zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit.

Na základě vyplněného dotazníku se budeme snažit zkvalitnit nabídku zájmových kroužků pro spokojenost rodičů a především spokojenost dětí.

7.2 Metoda průzkumného šetření

Jako metodu průzkumného šetření jsem si zvolila **dotazník**. Respondentům se předkládá v papírové, nebo elektronické podobě. Je to vlastně písemná výzkumná metoda pro hromadné získávání dat.

„Dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“ (Chráska, 2007, s. 163)

Otázky v dotazníku musí být vždy jasné, jednoznačně a konkrétně formulovány. Nesmí působit sugestivně.

„Podle toho, jakým způsobem má respondent v dotazníku odpovědět, lze rozdělit otázky na otevřené a uzavřené. U otevřených otázek respondent odpověď sám vytváří, u otázek uzavřených odpověď vybírá, seřazuje apod.“ (Chráska, 2007, s. 165)

Dotazník má své výhody i nevýhody. Výhodou je, že můžeme oslovit v krátkém čase více respondentů. Je anonymní, takže odpovědi mohou být upřímné a respondent si může odpověď promyslet. Výzkumník nemusí být u vyplňování dotazníku přítomen. Vyhodnocení dotazníku je snadné. Nevýhodou je nižší návratnost. Nemůžeme si být jisti, kdo dotazník vyplňoval. Respondent nemusí vždy zadanou otázku pochopit. (Chráska, 2007, s. 166 – 170)

Dotazník použitý v průzkumném šetření obsahuje dvanáct položek, z toho jsou položky č. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10 uzavřené (strukturované), položky č. 5, 11, 12 otevřené (nestrukturované). K položkám č. 1, 4, 6, 10 mohli rodiče připsat doplňující informace.

7.3 Charakteristika respondentů

Protože potřebuji zjistit informace důležité pro zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit na Základní škole Nový Malín, provedla jsem náhodný výběr žáků 1. i 2. stupně základní školy. Charakteristickým rysem náhodného výběru je, *„že všechny prvky souboru mají stejnou pravděpodobnost, že budou vybrány.“* (Chráska, 2007, s. 20) Žáky jsem požádala, aby dotazník předali rodičům, kteří měli za úkol dotazník vyplnit.

Pro toto průzkumné šetření není důležité kolik dětí z prvního nebo druhého stupně navštěvuje zájmový kroužek, ale důležité je zjistit spokojenost a vytvořit optimální nabídku volnočasových aktivit na Základní škole Nový Malín. Do průzkumného šetření jsem zahrnula děti mladšího i staršího školního věku.

Rozeslala jsem 110 dotazníků, vrátilo se mi však 91 dotazníků. Důvodem proč nebylo nedoručeno zpět všech 110 dotazníků je, že některé starší děti dotazník zapoměly rodičům předat.

7.4 Výsledky průzkumného šetření

Výsledky průzkumného šetření jsou u každé otázky zvlášť analyzovány a doplněny grafem.

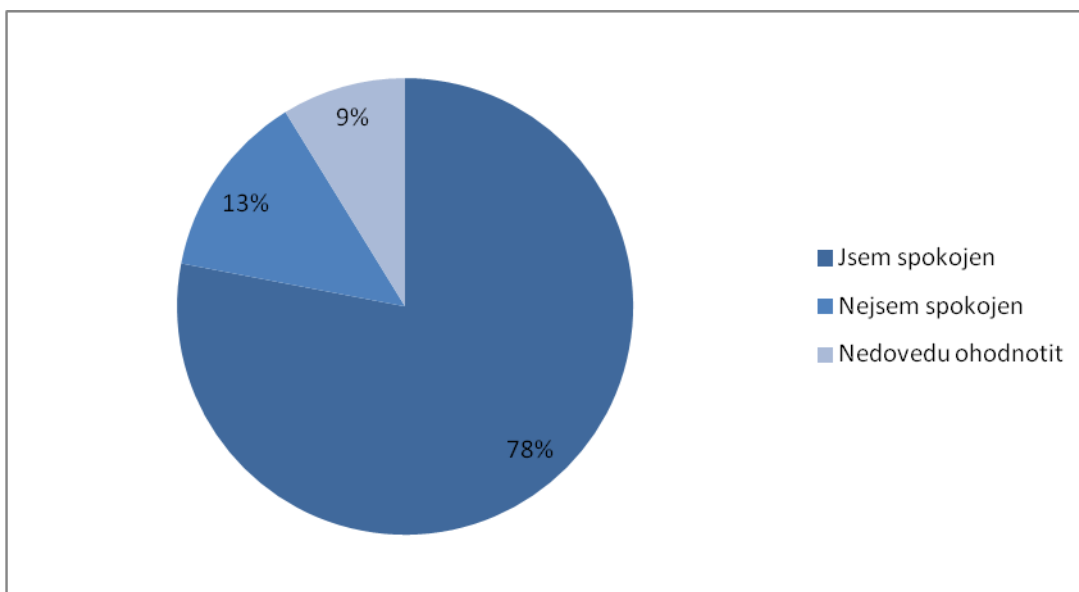
1. Vždy na začátku školního roku obdržíte nabídku zájmových kroužků naší školy. Jste spokojeni s nabídkou těchto kroužků?

- a) jsem spokojen
- b) nejsem spokojen
- c) nedovedu ohodnotit

Prosím o odůvodnění, proč jste spokojeni (či nespokojeni):

	Odpověď	%
Jsem spokojen	71	78
Nejsem spokojen	12	13
Nedovedu ohodnotit	8	9
Celkem	91	100

Tabulka č. 2: Spokojenost rodičů s nabídkou zájmových kroužků

Graf č. 1: Spokojenost rodičů s nabídkou zájmových kroužků

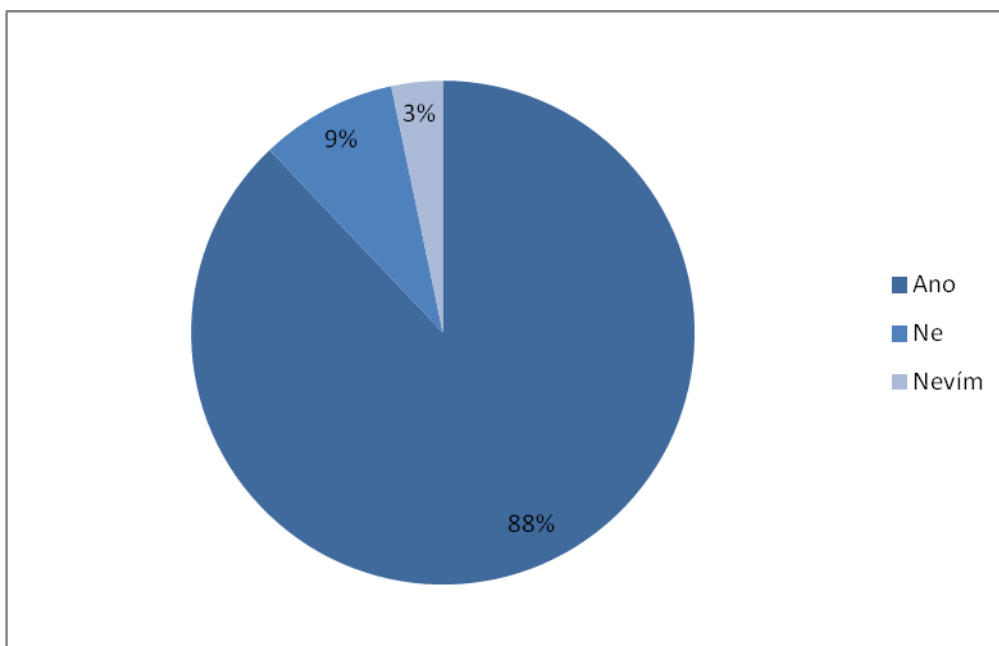
Většina rodičů uvedla, že je s nabídkou kroužků spokojena. Děti nemusí dojíždět do města, do kroužků přechází po vyučování a znají své kamarády v zájmovém kroužku. Rodiče uváděli, že nabídka je pestrá pro všechny věkové kategorie, děti si mají možnost vybrat dle svého zájmu a zaměření. Objevily se názory, že chybí kroužek angličtiny již od 1. třídy, je malá nabídka pro 1. a 2. třídu v oblasti sportovní a výtvarné činnosti a je malý výběr pro žáky 2. stupně.

2. Vybralo si (či vybralo by si) Vaše dítě některý z nabízených kroužků?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

	Odpověď	%
Ano	80	88
Ne	8	9
Nevím	3	3
Celkem	91	100

Tabulka č. 3: Počet dětí, které si vybraly nabízený kroužek

Graf č. 2: Počet dětí, které si vybraly nabízený kroužek

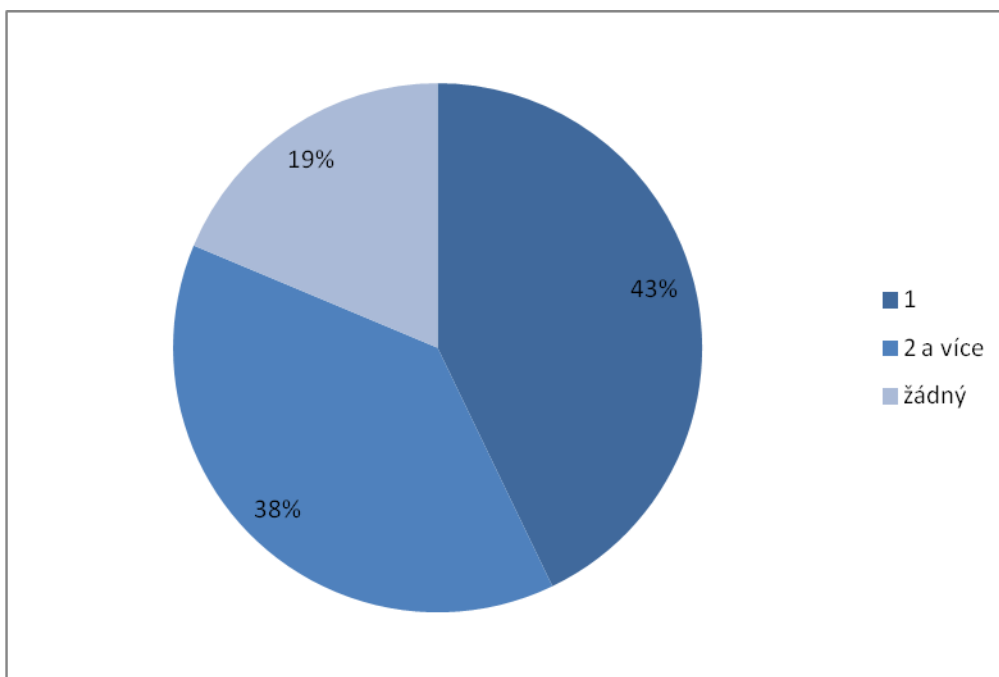
Na tuto otázku většina rodičů odpověděla kladně. Jejich dítě si z některých nabízených kroužků vybralo a kroužek navštěvuje. Nevybralo si 8 respondentů a 3 nevěděli, zda by si nějaký zájmový kroužek dítě vybralo.

3. Kolik kroužků z uvedené nabídky Vaše dítě navštěvuje?

- a) 1
- b) 2 a více
- c) žádný

	Odpověď	%
1	39	43
2 a více	35	38
žádný	17	19
Celkem	91	100

Tabulka č. 4: Navštěvované kroužky

Graf č. 3: Navštěvované kroužky

Jeden zájmový kroužek navštěvuje 39 dětí, 2 a více zájmových kroužků navštěvuje 35 dětí. Sedmnáct z oslovených dětí nenavštěvuje žádný kroužek. Děti mají možnost vyzkoušet si, který zájmový kroužek je více zaujme, vybrat si pro sebe ten pravý, a tak si své schopnosti více rozvíjet.

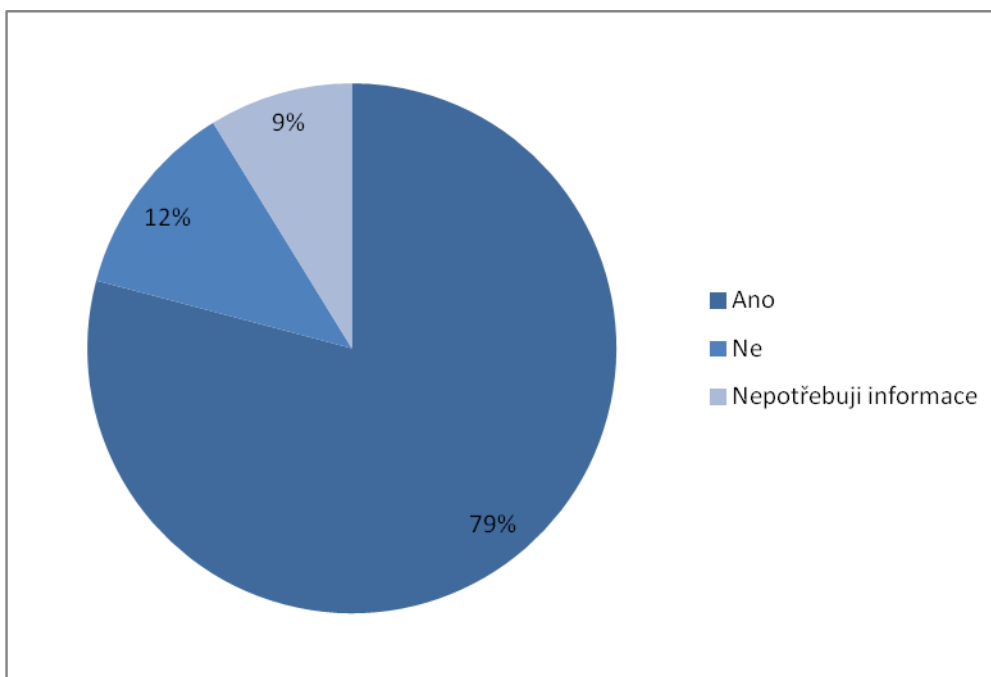
4. Jste informováni od svých dětí o činnosti kroužku? (Vystoupení, soutěže, pokroky a vlastní hodnocení dítěte.)

(Pokud ne, napište, jestli máte o informace zájem a jakou formou – rozhovor, písemnou formou, apod.)

- a) ano
- b) ne
- c) nepotřebuji informace
- d) jiné informace prosím dopište

	Odpověď	%
Ano	72	79
Ne	11	12
Nepotřebuji informace	8	9
Celkem	91	100

Tabulka č. 5: Informovanost rodičů

Graf č. 4: Informovanost rodičů

Rodiče mají zájem, jestli je jejich dítě v kroužku spokojené, se svými dětmi většina rodičů hovoří o tom, jak se jim v kroužku líbí. Z průzkumného šetření vyplývá, že větší počet rodičů si přeje být informováno o činnosti zájmového kroužku písemnou formou, e-mailem a to např. na konci školního roku.

5. Jak Vy jako rodiče vnímáte jeho vztah k navštěvovanému kroužku? Z jakých signálů dítěte usuzujete, že ho navštěvovaný kroužek baví, či naopak nebaví? Co si myslíte, že má dítě na navštěvovaném kroužku nejraději?

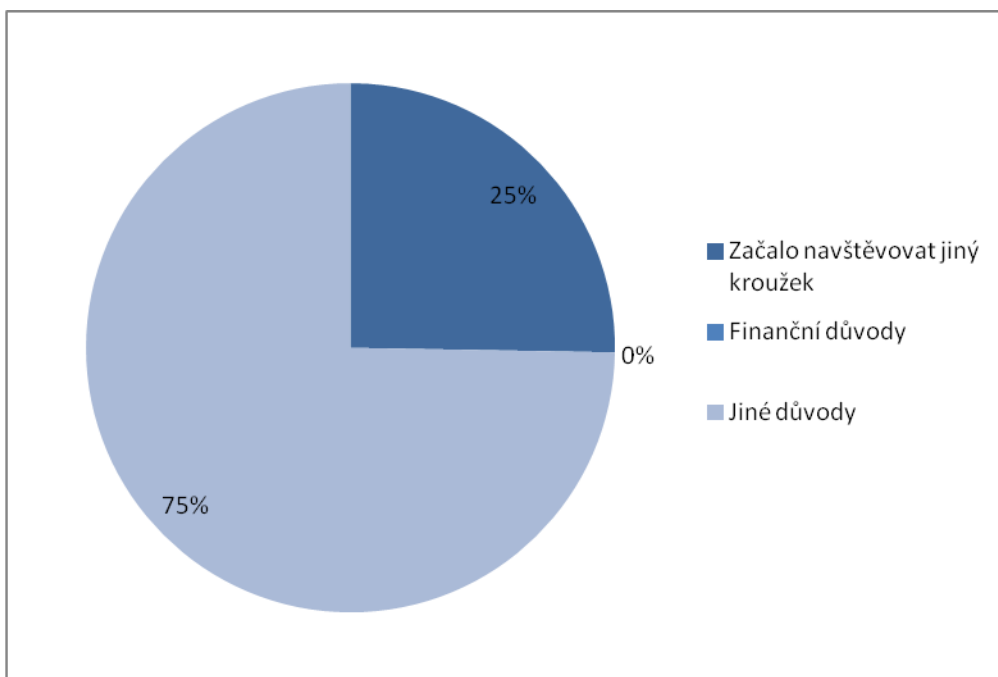
K této otevřené otázce poskytli rodiče širokou škálu odpovědí. Nejčastější odpověď zní, že rodiče pozorují u dětí zájem o kroužek tak, když jim doma ukazují, co nového se naučily, mají rády vedoucího kroužku, těší se na vystoupení a těší se do zájmového kroužku.

Odpovědi rodičů: „Kroužek syna baví, protože rád sportuje.“ „Vztah k navštěvovanému kroužku má velmi dobrý, do kroužku se vždy těší.“ „Aerobik dceru baví, připomíná rodičům, kdy má cvičení. Ze cvičení chodí s úsměvem. Důležité je, že má pohyb a že se naučí něco nového.“ „Hraje doma na flétnu i bez připomínání.“ „Syn navštěvuje florbal, vždy se těší, je unavený, ale spokojený, že si dobře zahrál.“ „Výtvarný kroužek ho baví, jen máme problém, že musí vždy malovat podle lektora a ne dle své představy.“ „Chodil do kroužku pouze první pololetí, druhé pololetí odmítl. Bavil ho pohyb, kolektivní hra.“

6. Jestliže Vaše dítě některý kroužek ve škole navštěvovalo a již ho nenavštěvuje, tak proč?

	Odpověď	%
Začalo navštěvovat jiný kroužek	23	25
Finanční důvody	0	0
Jiné důvody	68	75
Celkem	91	100

Tabulka č. 6: Důvody nezájmu o kroužek

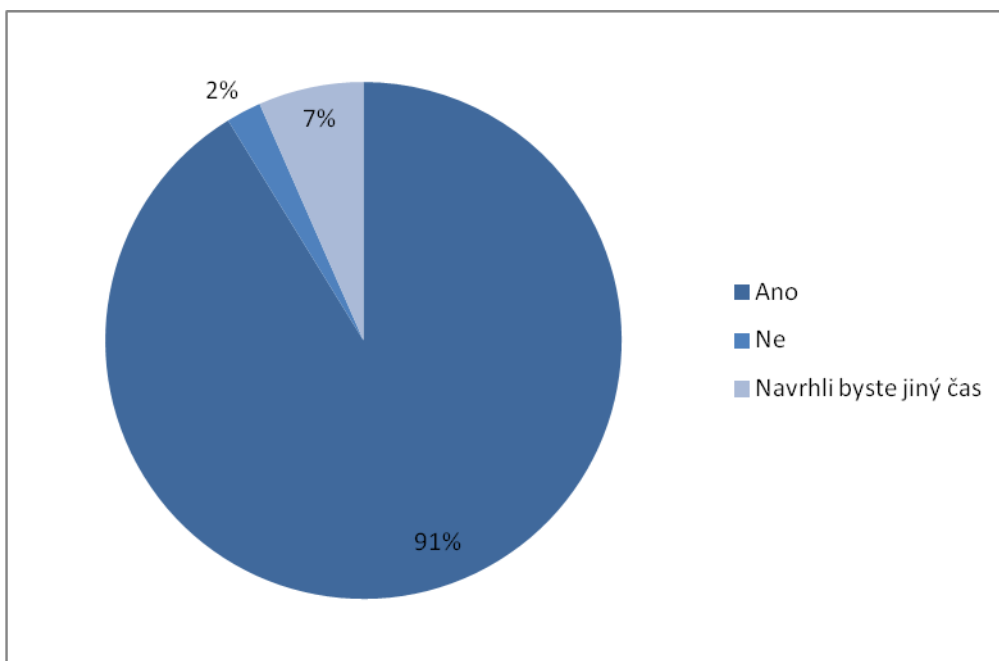
Graf č. 5: Důvody nezájmu o kroužek

V odpovědích na tuto otázku se odrazila nestálost zájmů u dětí mladšího školního věku. Zájmový kroužek dítě přestal zajímat, bavit, nebo dítě chtělo zkusit jiný kroužek. Nikdo z rodičů neuvedl, že by dítě nenavštěvovalo zájmový kroužek z finančních důvodů.

7. Vyhovuje Vám doba provozu kroužku (kroužků), do kterého (kterých) Vaše dítě chodí?

	Odpověď	%
Ano	83	91
Ne	2	2
Navrhli byste jiný čas	6	7
Celkem	91	100

Tabulka č. 7: Doba provozu zájmového kroužku

Graf č. 6: Doba provozu zájmového kroužku

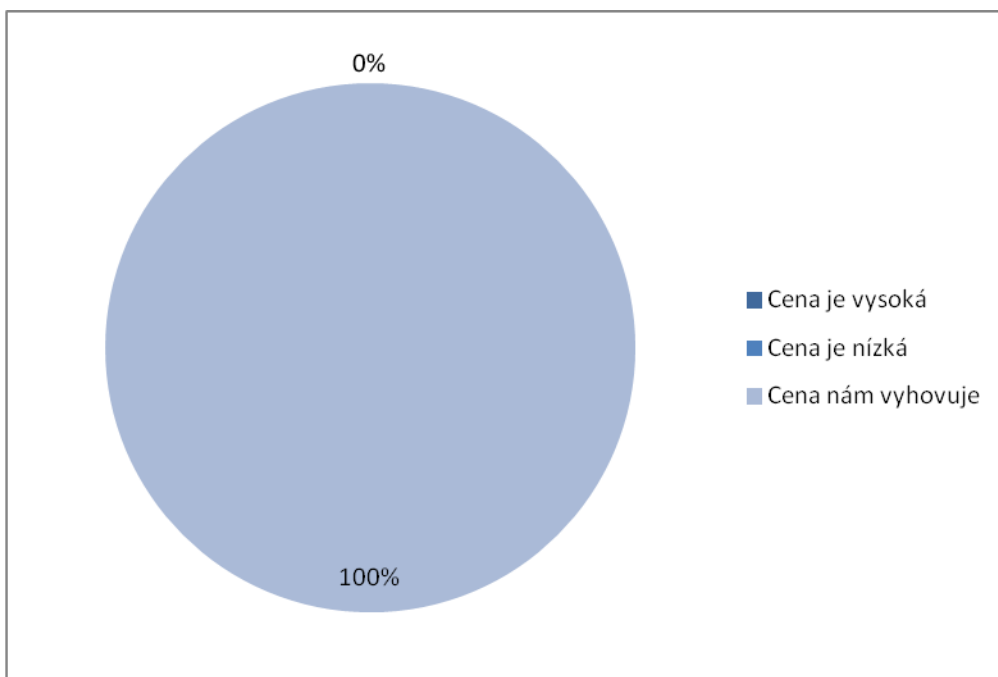
Většině rodičů doba provozu vyhovuje, dva rodiče se vyjádřili záporně, šest rodičů navrhovalo čas hned po vyučování dítěte. Tomuto požadavku zatím nemůže škola vyhovět z důvodu rozvrhu učitelů, který kroužek vedou.

8. Vyhovuje Vám cena nabízených kroužků? (200,- Kč za pololetí)

	Odpověď	%
Cena je vysoká	0	0
Cena je nízká	0	0
Cena nám vyhovuje	91	100
Celkem	91	100

Tabulka č. 8: Cena zájmového kroužku

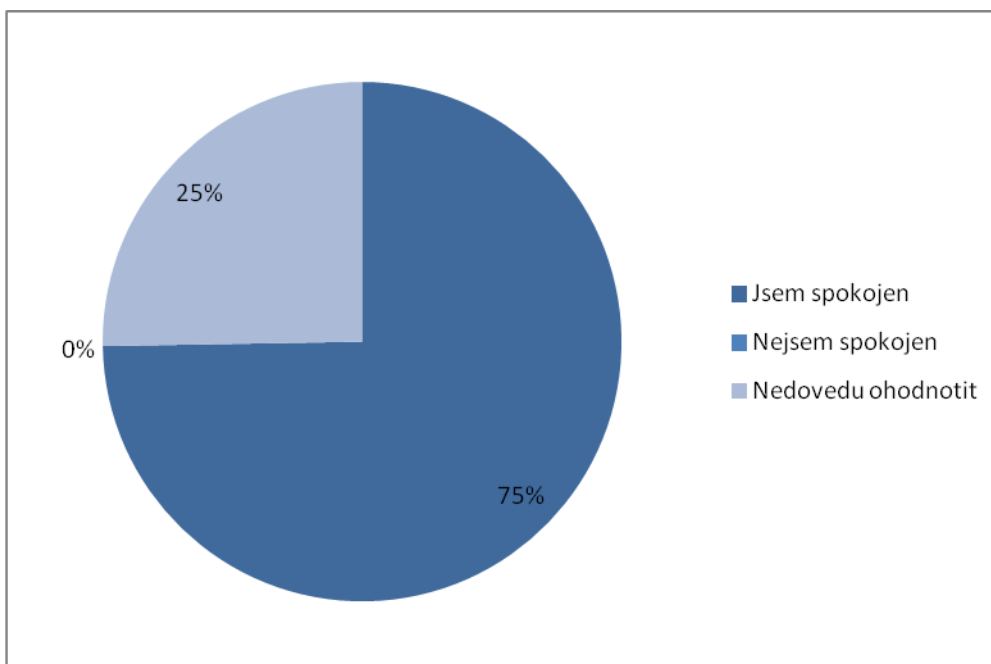
Graf č. 7: Cena zájmového kroužku

Všichni dotazovaní rodiče shodně odpověděli, že cena zájmového kroužku vyhovuje.

9. Jste spokojeni s kvalitou vedení nabízeného kroužku, do kterého Vaše dítě chodí?

	Odpověď	%
Jsem spokojen	68	75
Nejsem spokojen	0	0
Nedovedu ohodnotit	23	25
Celkem	91	100

Tabulka č. 9: Spokojenost s vedením zájmového kroužku

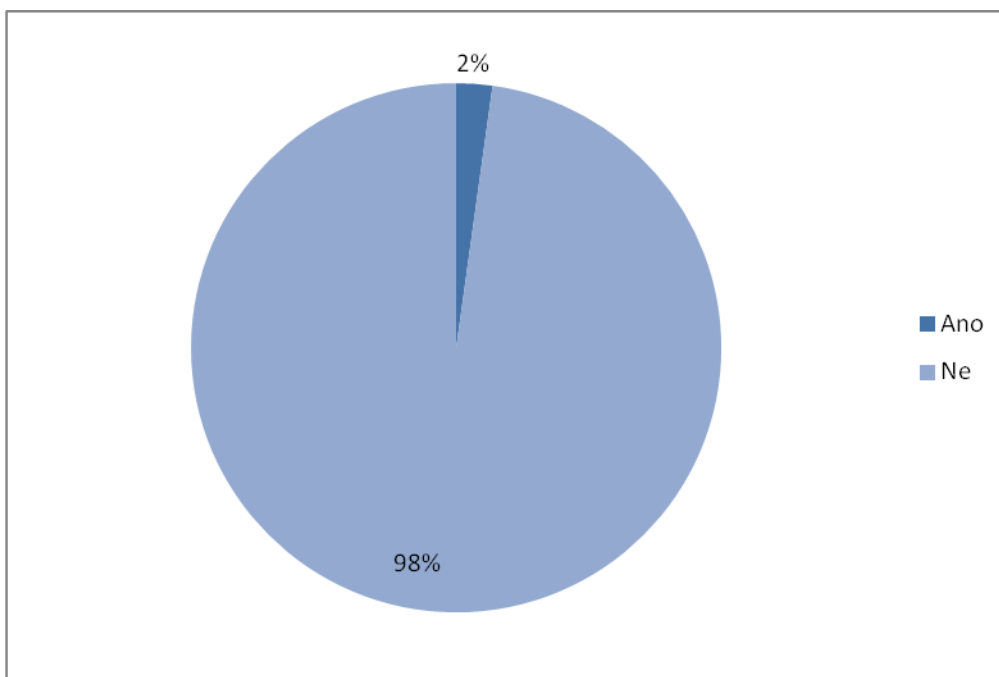
Graf č. 8: Spokojenost s vedením zájmového kroužku

Zájmové kroužky na Základní škole Nový Malín vedou pedagogové školy, kteří mají nějaký vztah k vedeným kroužkům. Dramatický kroužek vede maminka žáčky třetí třídy. 75 % rodičů odpovědělo, že s vedením je spokojeno, 25 % rodičů nedovedlo ohodnotit.

10. Nabízené kroužky jsou vedeny převážně pedagogy školy. Měl by někdo zájem ze strany rodičů vést nějaký jiný zájmový kroužek?

	Odpověď	%
Ano	2	2
Ne	89	98
Celkem	91	100

Tabulka č. 10: Zájem rodičů o vedení zájmového kroužku

Graf č. 9: Zájem rodičů o vedení zájmového kroužku

I když většina rodičů odpověděla, že nemají zájem vést nějaký zájmový kroužek, objevily se dvě maminky, které projevily zájem vést kroužek intuitivní kresby a volejbal. Tato otázka byla přínosem pro průzkumné šetření, protože škola vítá aktivní spolupráci rodičů.

11. Který kroužek v současné nabídce dle Vašeho názoru chybí?

Tato otázka byla opět přínosem pro průzkumné šetření, protože již v tomto školním roce 2013/ 2014 se mohlo reagovat na návrhy rodičů a požadované zájmové kroužky zařadit. Nejvíce měli rodiče zájem o zařazení zájmových kroužků: keramika, sportovní hry, gymnastika.

12. Vaše náměty pro zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit Vašich dětí:

K této otevřené otázce se rodiče aktivně vyjadřovali a napsali plno návrhů, které přispěly ke zkvalitnění nabídky zájmových kroužků na Základní škole Nový Malín. I když většina rodičů je s nabídkou spokojena, postrádají větší výběr pro své děti z druhého stupně základní školy.

Náměty rodičů: „Větší nabídku pro 2. stupeň, protože musí pak dojíždět do Šumperka.“ „Kytaru rozdělit na začátečníky, mírně pokročilé a pokročilé.“ „Nemusi být hodně kroužků, ty co nejsou na ZŠ, mohou navštěvovat v Šumperku.“

7.5 Využití výsledků v praxi

Průzkumné šetření na Základní škole Nový Malín bylo provedeno metodou dotazníku, který přinesl řadu cenných informací. Na základě výsledků průzkumného šetření bylo zjištěno, že převážná většina rodičů je s nabídkou volnočasových aktivit na Základní škole Nový Malín spokojena. Rodiče se zajímají, co děti v kroužku dělají, zda je kroužek baví a mají zájem o informace ze strany vedoucích kroužků. Škola v Novém Malíně se nachází na vesnici v blízkosti města. Ve městě je široká nabídka zájmových kroužků, ale rodičům i dětem zcela určitě vyhovuje, že nemusí řešit dojíždění, že kroužky probíhají po vyučování, vyhovující je i doba provozu zájmových kroužků a nízká cena. Motivací pro děti je, že se mezi sebou znají a znají i pedagoga, který kroužek vede. Z průzkumného šetření je zřejmé, že z pohledu rodičů většina dětí ráda navštěvuje kroužek, do kterého se přihlásily. Pozitivně je hodnoceno, že škola nabízí zájmové kroužky z oblasti sportovní, výtvarné, hudební, přesto průzkumem bylo zjištěno, že je zájem ze strany rodičů a dětí o kroužky jako je keramika, gymnastika, sportovní hry, přírodovědný kroužek pro 2. stupeň základní školy a ruční práce. Přínosem průzkumu bylo i zjištění, že o vedení zájmového kroužku mají zájem i rodiče. Návrhy, které v dotazníku rodiče poskytli, byly zpracovány a již v tomto školním roce se zařadily do nabídky volnočasových aktivit požadované zájmové kroužky. Do nabídky nebyl zařazen kroužek keramiky z důvodu chybějící keramické pece a přírodovědný kroužek, který neměl kdo vést.

Doplnění nabídky volnočasových aktivit v Základní škole Nový Malín:

- gymnastika;
- fotbal;
- kroužek intuitivní kresby;
- kreativně tvořivý kroužek;
- pohybové aktivity;
- hravá angličtina pro děti již od 1. třídy;
- keramika;
- volejbal;
- přírodovědný kroužek pro 2. stupeň.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá nabídkou volnočasových aktivit dětí na Základní škole Nový Malín. Základní škola nabízí řadu zájmových kroužků z oblasti sportovní, výtvarné, hudební, atd. Na začátku školního roku si děti vyberou dle svého zájmu kroužek, ve kterém mají možnost rozvíjet své zájmy, schopnosti, fantazii, vztahy mezi svými vrstevníky. Rodiče a pedagogové školy učí děti smysluplně trávit volný čas.

Teoretická část bakalářské práce objasňuje za pomoci odborné literatury pojmy výchova, volný čas, výchova mimo vyučování, zájmová činnost, specifikuje dítě školního věku a seznamuje s možnostmi volnočasových aktivit na ZŠ Nový Malín.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na průzkumné šetření realizované metodou dotazníku na Základní škole Nový Malín. Respondenty dotazníku byli rodiče žáků 1. a 2. stupně, a tak bylo možné prostřednictvím průzkumného šetření vyhodnotit, které zájmové kroužky pro žáky mladšího a staršího školního věku ve školním roce 2012 - 2013 chybí a na základě návrhů, připomínek a informací rodičů zařadit dle možností požadované zájmové kroužky v tomto školním roce 2013 – 2014. V tomto školním roce se povedla rozšířit spolupráce s rodiči, protože dva zájmové kroužky z nabídky vedou maminky žáků naší školy. Je to kroužek dramatický a nově kroužek intuitivní kresby. V dalším školním roce 2014 – 2015 má zájem vést nový kroužek další z rodičů našich dětí. Kroužek se bude zabývat přípravou volejbalové hry žáků 1. stupně.

Toto průzkumné šetření bylo přínosem pro pedagogické pracovníky a vedení školy. Na základě dotazníku mohou pedagogičtí pracovníci školy neustále vytvářet a zdokonalovat nabídku volnočasových aktivit tak, aby uspokojila žáky a rodiče. Myslím si, že průzkumné šetření je důležité pravidelně opakovat, abychom analyzovali případné nedostatky v nabídce volnočasových aktivit na Základní škole Nový Malín.

Naše základní škola se nachází na vesnici. Pro děti, obzvláště děti mladšího školního věku, je obtížné dopravovat se do zájmových kroužků ve městě. Mohu konstatovat, že naše škola dokázala vytvořit zajímavou nabídku volnočasových aktivit, a tak zajistit dětem kvalitní využívání volného času.

Zájmové kroužky, které jsou nabízeny na Základní škole Nový Malín, probíhají jen díky ochotě, nadšení a aktivitě pedagogických pracovníků a rodičů žáků školy. Cílem do budoucna

bude rozšířit spolupráci mezi školou a rodiči a stále zdokonalovat nabídku zájmových kroužků pro děti této školy.

Seznam použité literatury

- BRIERLEY, John. *7 prvních let života rozhoduje*. 1.vyd. Praha: Portál, 1996. 112 s. ISBN 80-7178-109-6.
- ČÍŽKOVÁ, Jana. *Poznávání duševního života člověka*. 1.vyd. Olomouc: UP, 1995. 63 s. ISBN 80-7067-574-8.
- GRECMANOVÁ, Helena. *Klima školy*. 1.vyd. Olomouc: Hanex, 2008. 209 s. ISBN 978-80-7409-010-3.
- GRECMANOVÁ, Helena; HOLOUŠOVÁ, Drahomíra; URBANOVÁ, Eva. *Obecná pedagogika I*. dotisk. Olomouc: Hanex, 2002. 231 s. ISBN 80-85783-20-7.
- HÁJEK, Bedřich; PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Školní družina*. 3.vyd. Praha: Portál, 2011. 152 s. ISBN 978-80-7367-900-2.
- HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav; PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. 1.vyd. Praha: Portál, 2008. 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1.vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- VYHNÁLKOVÁ, Pavla. *Výchova a volný čas*. In KANTOROVÁ, Jana a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. 1.vyd. Olomouc: Hanex, 2010. s. 159 – 182. ISBN 978-80-7409-030-1.
- MACEK, Milan a kol. *Metodika pro podporu tvorby ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 1.vyd. Praha: NIDM, 2007. 100 s. ISBN 978-80-86784-03-8.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 1.vyd. Praha: Portál, 1996. 144 s. ISBN 80-7178-085-5.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?*. 2.vyd. Praha: Portál, 1993. 109 s. ISBN 80-85282-78-X.
- PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. 232 s. ISBN 80-7178-295-5.
- PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*. 6.vyd. Praha: Portál, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

SPOUSTA, Vladimír. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. 1.vyd. Brno: MU, 1994. 183 s. ISBN 80-210-1007-X.

ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nez. vyd. UP Olomouc, 2003. 175 s. ISBN 80-244-0629-2.

VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Volný čas a pedagogika zážitku*. 1.vyd. Brno: MU, 1994. 64 s. ISBN 80-210-0428-2.

VÁŽANSKÝ, Mojmir; SMÉKAL, Vladimír. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. 176 s. ISBN 80-901737-9-9.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Základní škola Nový Malín. [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.zsmalin.cz>.

Seznam příloh

Příloha č 1: Dotazník

Příloha č. 2: Fotografie

Příloha č 1:

Dotazník na téma:

Nabídka volnočasových aktivit dětí na ZŠ Nový Malín

Vážení rodiče,

jsem studentkou 2. ročníku Univerzity Palackého v Olomouci, obor Vychovatelství. Tématem mé bakalářské práce je nabídka volnočasových aktivit základní školy Nový Malín, proto se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku.

Naše škola nabízí řadu zájmových kroužků (viz tabulka na druhé straně). Rádi bychom znali Vaše názory, připomínky a návrhy. Na základě vyplnění tohoto dotazníku se budeme snažit zkvalitnit nabídku zájmových kroužků pro Vaši spokojenost a především spokojenost Vašich dětí.

V dotazníku, prosím, odpovědi zakroužkujte, popř. vyjádřete své názory. Vyplněný dotazník je anonymní a veškeré údaje budou využity pouze pro vnitřní potřebu školy a při zpracování mé bakalářské práce.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Petra Vicencová

1. Vždy na začátku školního roku obdržíte nabídku zájmových kroužků naší školy. (viz tabulka) Jste spokojeni s nabídkou těchto kroužků?

- a) jsem spokojen
- b) nejsem spokojen
- c) nedovedu ohodnotit

Prosím o odůvodnění, proč jste spokojeni (či nespokojeni):

Aerobik	1. - 5. tř.	Po	15,00 – 16,00
Aerobik	5. – 9. tř.	Út	15,00 – 16,00
Hra na kytaru 4. – 9. třída	začátečníci	Po	13,15 – 14,00
Hra na kytaru 4. – 9. třída	pokročilí	Út	14,15 – 15,00
Zobcová flétna (začátečníci)	1. tř.	Po	5. hodina
Zobcová flétna (pokročilí)	2. tř.	Po	6. hodina
Zobcová flétna (pokročilí)	3. – 4. tř.	Út	13,00 – 13,45
Florbal	2. – 3. tř.	Pá	13,45 – 14,30
Florbal	3. – 4. tř.	Út	6. hodina
Florbal	5. – 6. tř.	St	15,00 – 16,00
Florbal	7. – 9. tř.	Čt	15,00 – 16,00
Šachový kroužek (zač.)	začátečníci	St	13,00 – 13,45
Šachový kroužek (pokroč.)	pokročilí	St	14,30 – 15,15
Výtvarný kroužek	3. – 5. tř.	Po	13,00 – 14,30
Dramatický kroužek	1. – 5. tř.	Pá	13,00 – 14,00
Hravá angličtina	3. tř.	St	13,00 – 13,45
Hravá angličtina	2. tř.	St	13,00 – 13,45

2. Vybralo si (či vybralo by si) Vaše dítě některý z nabízených kroužků?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

3. Kolik kroužků Vaše dítě z uvedené nabídky navštěvuje?

- a) 1
- b) 2 a více
- c) žádný

4. Jste informováni od svých dětí o činnosti kroužku? (Vystoupení, soutěže, pokroky a vlastní hodnocení dítěte.)

(Pokud ne, napište, jestli máte o informace zájem a jakou formou – rozhovor, písemnou formou, apod.)

- a) ano
- b) ne
- c) nepotřebuji informace

---

5. Jak Vy jako rodiče vnímáte jeho vztah k navštěvovanému kroužku? Z jakých signálů dítěte usuzujete, že ho navštěvovaný kroužek baví, či naopak nebaví? Co si myslíte, že má dítě na navštěvovaném kroužku nejraději?

---

6. Jestliže Vaše dítě některý kroužek ve škole navštěvovalo a již ho nenavštěvuje, tak proč?

- a) začalo navštěvovat jiný kroužek, protože navštěvovaný kroužek ho už nebavil
- b) finanční důvody
- c) jiné důvody (prosím dopište)

---

7. Vyhovuje Vám doba provozu kroužku (kroužků), do kterého (kterých) Vaše dítě chodí?

- a) ano
- b) ne
- c) navrhli byste jiný čas

8. Vyhovuje Vám cena nabízených kroužků?(200,- Kč za pololetí)

- a) cena je vysoká
- b) cena je nízká
- c) cena nám vyhovuje

9. Jste spokojeni s kvalitou vedení nabízeného kroužku, do kterého Vaše dítě chodí?

- a) jsem spokojen
- b) nejsem spokojen
- c) nedovedu ohodnotit

10. Nabízené kroužky jsou vedeny převážně pedagogy školy. Měl by někdo zájem ze strany rodičů vést nějaký jiný zájmový kroužek?

- a) ano
- b) ne

Pokud ano, uveďte prosím jaký: _____

11. Který kroužek v současné nabídce dle Vašeho názoru chybí?

12. Vaše náměty pro zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit Vašich dětí:

Příloha č. 2:

Fotografie:

Fotografie, které byly vyfotografovány v zájmových kroužcích, jsou uvedeny v této bakalářské práci s povolením rodičů.

Fotografie č. 1: Šachový kroužek

Fotografie č. 2: Florbal

Fotografie č. 3: Aerobik - trénink

Fotografie č. 4: Aerobik – vystoupení

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petra Vicencová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Nabídka volnočasových aktivit v Základní škole Nový Malín
Název v angličtině:	The offer of leisure time activities at elementary school in Nový Malín
Anotace práce:	<p>Práce je zaměřena na využití nabídky volnočasových aktivit pro děti Základní školy Nový Malín. Cílem je analyzovat, zda jsou rodiče spokojeni s dosavadní nabídkou školy a zjistit, jak děti této nabídky využívají. Cílem je také zjistit připomínky a další návrhy rodičů, a tak rozšířit pozitivní spolupráci mezi rodiči a školou.</p> <p>Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá pojmy: výchova, volný čas, volnočasové aktivity, výchova mimo vyučování, zájmová činnost, charakteristikou dítěte školního věku a možností nabídky volnočasových aktivit v Základní škole Nový Malín. Praktická část je tvořena průzkumným šetřením v podobě dotazníku. Dotazník se zabývá analýzou spokojenosti, připomínek a návrhů rodičů k nabídce volnočasových aktivit na Základní škole Nový Malín.</p>
Klíčová slova:	Výchova, volný čas, volnočasové aktivity, výchova mimo vyučování, zájmová činnost, specifika dítěte školního věku, škola
Anotace v angličtině:	<p>The work focuses on the use of leisure time activities for elementary school children from Nový Malín. The aim is to analyze whether the parents are satisfied with the existing choice of schools and find out how children benefit from this offer. The aim is also to find out more comments and suggestions from parents point of view and expand positive cooperation between parents and the school.</p> <p>The work is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part deals with the concepts of: leisure time, leisure activities, upbringing, education outside school, hobbies, as well as the characteristics of a school aged child and the possibilities of leisure time activities offers at elementary school in Nový Malín. The practical part consists of a research</p>

	in the form of a questionnaire. The questionnaire deals with an analysis of satisfaction, comments and suggestions from parents to offer of leisure time activities at elementary school in Nový Malín.
Klíčová slova v angličtině:	Upbringing, leisure time, leisure activities, education outside school, hobbies, specifics of a school aged child, school.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník Příloha č. 2: Fotografie
Rozsah práce:	49 stran + přílohy
Jazyk práce:	Čeština